

НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО - ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Суттєві труднощі, з якими останнім часом стикається національна та світова економіки, як ніколи підкреслюють необхідність підвищення уваги суспільства, бізнесу та держави до проблем інноваційно-інвестиційного розвитку. У сучасних економічних умовах, що характеризуються посиленням глобалізації та активізацією процесів регіоналізації, підвищення конкурентоспроможності національних економічних систем та регіонів стає пріоритетним завданням економічного розвитку і визначається ефективністю науково - технічної та інноваційної діяльності.

Метою статті є дослідження проблем розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняних підприємств та обґрунтування напрямків її активізації

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем інноваційно-інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств присвячені наукові праці О.Амоша, В.Бодрова, О.Вовчак, В.Гейця, Г.Жуйкова, В.Коломійцева, А.Черепи та багатьох інших. [1-6] Проте напрямки активізації інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняних підприємств залишаються не дослідженими, а дані публікації створюють умови для управління генерації нових рішень за визначеною темою.

Виклад основного матеріалу. У сучасних економічних умовах, що характеризуються посиленням глобалізації та активізацією процесів регіоналізації, підвищення конкурентоспроможності національних економічних систем та регіонів стає пріоритетним завданням економічного розвитку і визначається ефективністю науково - технічної та інноваційної діяльності.

Світовий досвід свідчить, що промислово розвинені країни здійснили свій прорив на світовий ринок, насамперед через розвиток інноваційної діяльності та мобілізацію інтелектуальних ресурсів. В умовах глобальної економічної конкуренції чільні позиції займають держави, що забезпечують найбільш сприятливі умови для інноваційної діяльності і застосовують найбільш ефективні методи управління інноваційними процесами. Успішність інноваційної діяльності визначається, перш за все, ефективністю реалізації державної інноваційної політики. [1]

Перехід економіки до інноваційного розвитку в умовах ринкової трансформації економіки, нерозвиненості системи державного регулювання і практичної відсутності налагодженої системи використання ринкових механізмів та інструментів є досить складним і суперечливим процесом. Україна почала формувати національну інноваційну систему на основі економічних відносин адміністративно - розпорядчого типу з притаманними їм формами централізованого фінансування освіти і науки, розподілу кредитних ресурсів, здійснення науково - технічної діяльності суб'єктами господарювання. Використання цих механізмів посилює принципову несумісність потреб переходу економіки на інноваційний шлях розвитку та фінансових можливостей централізованих ресурсів держави, що і визначило занепад науково - технічної та інноваційної сфери. І лише в останні роки загострюється увага представників владних структур, науковців, підприємців, фінансистів до проблем активізації інноваційної діяльності, пошуку форм реалізації синергійних ефектів на об'єднання фінансових, матеріальних, трудових та інтелектуальних ресурсів для цілеспрямованого впливу на перехід до інноваційного розвитку. [2]

В умовах суттєвого загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів, найбільші шанси на мінімізацію втрат та швидке відновлення економічних показників матимуть насамперед ті країни, які змогли вибудувати високоефективну економіку, засновану на постійному вдосконаленні виробничих

процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінських кіл зокрема.

На сучасному етапі розвитку від системи державного управління вимагають не тільки сприяння залученню інвестицій з усіх можливих джерел, а й контроль за їх цільовим використанням, що дає змогу активізувати як виробничі і технологічні чинники економічного розвитку, так і соціальні, наукові, організаційні, природні. Разом з тим створити нову державну інноваційно-інвестиційну політику вищого рівня технологічного розвитку неможливо на морально застарілій виробничій базі, зношеному устаткуванні промислових підприємств і наукових центрів.

В Україні дотепер не створено обґрунтованої системи підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності. Це стало однією з причин катастрофічного спаду інноваційно-інвестиційної активності в країні, який перевищує темпи зниження показників економічного розвитку. Ключовим напрямом на шляху прискорення темпів економічного зростання є активізація інноваційно-інвестиційних процесів. [3]

Конструктивні аспекти дослідження дозволяють зробити наступні висновки [4-6]:

1. Сутність інновації як економічної категорії полягає в появі нової функції виробництва, яка стає атрибутивною ознакою прогресуючого розвитку економічної системи, забезпечення нової якості зростання на базі інтелектуального капіталу. Інноваційна складова економічного зростання характеризується обопільним процесом зміни взаємопов'язаних дій з розробки, виробничого освоєння і комерціалізації нововведень і процесом забезпечення цього руху фінансовими ресурсами з різних джерел.

2. Рушійною силою інституційного та фінансового забезпечення переходу до інноваційної моделі розвитку є отримання синергічного ефекту і формування національної інноваційної системи розвитку економіки, основою якої є постійне зростання реальних обсягів ВВП на основі використання інноваційно - технологічних факторів. Необхідними умовами формування національної інноваційної системи є зняття обмежень можливостей приватного бізнесу у забезпеченні фінансовими ресурсами розвитку науки і техніки і високого ступеня використання досягнень у суспільному виробництві шляхом активізації ролі держави як потужного інституту ринкових перетворень.

3. Стимулювання розвитку ефективної національної інноваційної системи в умовах ринкових перетворень вимагає формування стійкої і гнучкої податково - бюджетної і грошово - кредитної системи, здатної забезпечити цільове використання бюджетних коштів та повернення інвестицій і кредитів венчурних компаній; активізації участі держави у приведенні у відповідність зі стратегічними цілями інноваційного розвитку і ринковими принципами їх широкомасштабного освоєння обсягів фінансового забезпечення, подолання його незбалансованості між різними стадіями інноваційного циклу, і перш за все, його прикінцевих стадій.

4. Посилення ролі фінансів в процесі переходу економіки України на інноваційний тип розвитку пов'язане зі здатністю фінансових важелів здійснювати стимулюючий вплив на науково - технічну та інноваційну діяльність, інституційні перетворення в інноваційній сфері. Основним результатом фінансового стимулювання в системі регулюючих механізмів економічного зростання є формування стійкого попиту на інноваційні технології та продукти, і перш за все, на вітчизняне високотехнологічне обладнання, машини, обладнання, побутову техніку, інші види наукомісткої продукції з високою часткою доданої вартості.

5. Проведена аналітична оцінка методів державного стимулювання інноваційної сфери дозволила виявити основні причини їх недостатнього впливу на здійснення переходу до інноваційної моделі розвитку. Механізм фінансового стимулювання інноваційного розвитку в Україні вимагає подальшої узгодженості нормативно - правової бази в частині податкового законодавства і законів і підзаконних актів щодо використання податково - бюджетних методів.

6. Бюджетно - податкова політика стимулювання інноваційного розвитку вимагає вдосконалення форм бюджетного фінансування - базового фінансування науково-технічної діяльності як сфери, де продукуються інновації, і програмно-цільового фінансування для здійснення науково - технічних програм і окремих розробок та робіт.

7. Основними складовими механізму фінансового стимулювання є організація фінансового забезпечення та сприяння цільовому використанню джерел інвестування інноваційної діяльності на основі їх диверсифікації та залучення банківського кредитування до інноваційних проєктів. Ключову роль у його формуванні та використанні відіграє визначення інвестиційної привабливості; розрахунок показників оцінки фінансових ресурсів підприємства залежно від джерела фінансування; розрахунок відповідності типу інноваційного підприємства фінансовим потребам його діяльності.

8. Світовий досвід показує доцільність використання венчурного інвестування з урахуванням реалій України. Переважна більшість створених в Україні фондів засновані безпосередньо організаціями або національними в рамках міжурядових угод, що є свідченням відсутності стимулів для вітчизняного приватного капіталу. Залучення венчурного капіталу вимагає додаткових заходів впливу держави на економічні інтереси інвесторів шляхом розробки системи пільг та впровадження механізмів страхування ризиків втрати капіталу.

На нашу думку, на регіональному рівні вдосконалення системи управління інноваційною діяльністю має бути засноване на створенні систем відповідних органів управління інноваційними процесами, основними елементами якого, на нашу думку, можуть бути: регіональний інноваційний фонд - провідний орган з інтенсифікації інноваційної діяльності регіону; регіональний венчурний фонд, який здійснює підтримку інноваційного бізнесу; регіональний центр інноваційного розвитку; центр інжинірингу і трансферу технологій; рада науково - технічної діяльності; центр технологічних досліджень; фонд підтримки малого та середнього бізнесу; центр маркетингово - аналітичних досліджень та експертизи; агентства із залучення інвестицій.

Головним моментом у формуванні регіональної системи управління інноваційною діяльністю є визначення основоположної ролі держави у здійсненні фінансової підтримки та впровадженні організаційних і нормативно - правових заходів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, вдосконалення системи управління інвестиційно-інноваційною діяльністю має бути засноване на створенні систем відповідних органів управління інноваційними процесами, основними елементами якого, можуть бути: 1) регіональний інноваційний фонд - провідний орган з інтенсифікації інноваційної діяльності регіону; 2) регіональний венчурний фонд, який здійснює підтримку інноваційного бізнесу; 3) регіональний центр інноваційного розвитку; 4) центр інжинірингу і трансферу технологій; 5) рада науково - технічної діяльності; 6) центр технологічних досліджень; 7) фонд підтримки малого та середнього бізнесу; 8) центр маркетингово - аналітичних досліджень та експертизи; 9) агентства із залучення інвестицій.

Анотація

Враховуючи, що за умов фінансової кризи, прослідковується катастрофічний спад інноваційно-інвестиційної активності діяльності вітчизняних підприємств, який перевищує темпи зниження показників економічного розвитку, виникає об'єктивна необхідність визначення тенденцій та напрямків активізації інноваційно-інвестиційних процесів.

Ключові слова: інвестиції, інновації, інвестиційно-інноваційна діяльність, інвестиційно-інноваційні процеси.

Аннотация

Учитывая, что в условиях финансового кризиса, прослеживается катастрофический спад инновационно-инвестиционной активности деятельности отечественных предприятий, превышающий темпы снижения показателей экономического развития, возникает объективная необходимость определения тенденций и направлений активизации инновационно-инвестиционных процессов.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, инвестиционно-инновационная деятельность, инвестиционно-инновационные процессы.

Summary

Given that the conditions of the financial crisis can be traced catastrophic decline in innovation and investment activity of domestic enterprises, which exceeds the rate of decline in economic development, there is an objective need to identify trends and areas of intensification of innovation and investment processes.

Keywords: investment, innovation, investment and innovation, investment and innovation processes.

Список використаних джерел:

1. Бодров В. Г. Інноваційно-інвестиційна модель сталого розвитку національної економіки : навч.-метод. матеріали / В. Г. Бодров, В. О. Гусев, В. Ф. Мартиненко. – К. : НАДУ, 2009. – 60 с.
2. Вовчак О. Д. Інвестування : навч. посіб. / О. Д. Вовчак. – Львів : Новий світ-2000, 2008. – 544 с.
3. Івахненко І. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та можливості її активізації // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. - №2. – С. 7-9.
4. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015 : нац. доп. / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
5. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави : нац. доп. / О. І. Амоша [та ін.] ; заг. ред. В. М. Гейця [та ін.] ; НАН України. Секція суспільних і гуманітарних наук. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
6. Череп А. В., Рурк Г. І. Інвестиційна діяльність України: стан та шляхи активізації / А. В. Череп, Г. І. Рурк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. — 2011. — № 3. — С. 48–52.